

POSTANOWIENIE

Dnia 24 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Przesławski

SSN Grzegorz Żmij

w sprawie ze skargi S. L.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
V ACa 284/23,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 24 marca 2026 r.,

**I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Warszawie toczącym się pod sygnaturą akt V ACa 284/23
nastąpiła przewlekłość postępowania;**

**II. przyznaje skarżącej S. L. od Skarbu Państwa – Sądu
Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 2 000
(dwa tysiące) złotych za okres od 25 września 2024 r.
do 5 lutego 2026 r.;**

III. oddala skargę w pozostałym zakresie.

Tomasz Przesławski Elżbieta Karska Grzegorz Żmij

UZASADNIENIE

S. L. pismem z 2 lutego 2026 r., które wpłynęło do Sądu Apelacyjnego 4
lutego 2026 r., działając w imieniu własnym, wniosła skargę na naruszenie prawa

strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. W treści skargi zawarła następujące żądania: stwierdzenia przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt V ACa 284/23 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie V Wydziałem Cywilnym (pkt 1); zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w Warszawie do rozpoznania sprawy w terminie 3 miesięcy od daty rozstrzygnięcia skargi (pkt 2); przyznanie od Skarbu Państwa kwoty 10 000,00 zł (pkt 3); zasądzenia kosztów postępowania (pkt 4).

W uzasadnieniu skargi szczegółowo opisała przebieg postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie oraz chronologię czynności, które podejmowano w sprawie. Nadmieniała, że z powodu opieszałości w rozpoznaniu sprawy poniosła stratę finansową w wysokości 8184,00 zł, a sprawa rozwodowa toczy się od 2019 r., zaś postępowanie przed Sądem Apelacyjnym od 3 kwietnia 2023 r. i przez 16 miesięcy nie podjęto żadnej czynności w sprawie.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie pismem z 10 marca 2026 r., które wpłynęło do Sądu Najwyższego tego samego dnia zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi. W dalszej części uzasadnienia przedstawił przebieg czynności podejmowanych przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie o sygn. akt V ACa 284/23.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych

okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie

zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

W części orzeczeń wskazuje się, że także krótszą, np. ośmiomiesięczną beczynność sądu, jako naruszającą prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08, oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10). Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22).

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06). W tym też kontekście – organizacyjnym – należy rozpoznawać argumenty zawarte w odpowiedzi na skargę. Jakkolwiek przyczyniają się one

do dezorganizacji i opóźnień w wyznaczaniu spraw, to wciąż pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie. Ostatecznie sąd jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na rozpoznanie apelacji w analizowanej sprawie został przekroczony i wyniósł ponad 12 miesięcy. Przedmiotowa sprawa została zainicjowana pozwem z 24 czerwca 2019 r. złożonym przez powoda o rozwiązanie małżeństwa. Sąd Okręgowy w Warszawie 14 grudnia 2022 r. wydał wyrok. Akta sprawy wraz z apelacją powoda zostały przekazane do Sądu Apelacyjnego w Warszawie w dniu 3 kwietnia 2023 r. Tego samego dnia w sprawie został wylosowany sędzia referent. Sprawa została wpisana do repertorium ACa i zawiadomiono strony o składzie orzekającym. Zarządzeniem z dnia 14 września 2023 r. wezwano pełnomocnika pozwanej do wyjaśnienia charakteru pisma z dnia 21 kwietnia 2023 r. Zarządzono dochodzenie w celu ustalenia rzeczywistego stanu majątkowego powoda z uwagi na jego wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. Zarządzeniem z dnia 23 listopada 2023 r. wezwano pełnomocnika powoda do uzupełnienia pisma dotyczącego wykonania zobowiązania, w terminie 7 dni, pod rygorem jego zwrotu. Postanowieniem z 30 listopada 2023 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie odrzucił apelację pozwanej. Między 7 a 22 maja 2024 r. akta były wypożyczone do Sądu Okręgowego w Warszawie a następnie do Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie. Postanowieniem z 24 maja 2024 r. oddalony został wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych. W dniu 24 września 2024 r. zarządzono doręczenie odpisu apelacji pozwanej z pouczeniem o sposobie i terminie złożenia odpowiedzi.

W dniu 4 lutego 2026 r. S. L. wniosła skargę na przewlekłość postępowania. W dniu 6 lutego 2026 r. zarządzono doręczenie odpisów pism powoda pozwanej, ze zobowiązaniem do złożenia aktu urodzenia dziecka z 2025 r. Zobowiązano powoda oraz pozwaną do wskazania na jakim etapie jest postępowanie o zaprzeczenie ojcostwa dziecka urodzonego w 2025 r., ewentualnie złożenia orzeczenia wydanego w sprawie w terminie 21 dni. Wskazano, że termin rozprawy

zostanie wyznaczony po uprawomocnieniu się orzeczenia w przedmiocie zaprzeczenia ojcostwa dziecka urodzonego w 2025 r. Ponadto postanowieniem z 9 marca 2026 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zawiesił postępowanie w sprawie na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. do czasu zakończenia postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym w Wejherowie pod sygn. akt III RC 789/25.

W związku z tym, że Sąd Apelacyjny w Warszawie od momentu wpływu akt wraz z apelacją, poza wylosowaniem sędziego referenta i wykonaniem wymienionych wezwań, nie podejmował czynności zmierzających do merytorycznego rozpoznania sprawy przez ponad dwanaście miesięcy w tym nie wyznaczył rozprawy, to w ocenie Sądu Najwyższego, mając na względzie powyższe okoliczności, uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w rozpoznawanej sprawie.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w przedmiotowej sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania, jest także obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącej o zasądzenie na jej rzecz odpowiedniej sumy pieniężnej. Orzekając o przyznaniu skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jednak nie mniej niż w/w suma, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do zasądzenia sumy wyższej i w tym zakresie żądanie zostało oddalone, podobnie jak żądanie z art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, bowiem w związku z zawieszeniem postępowania zalecenie mogłoby wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy.

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia. O kosztach postępowania oraz zastępstwa procesowego

w postępowaniu skargowym nie orzeczono, gdyż skarżąca ich nie wykazała działając w imieniu własnym.

Tomasz Przesławski Elżbieta Karska Grzegorz Żmij

JW

[a.ł]